

گزارش و معرفی تازه‌های قرآنی (میراث مکتوب قرآنی)

■ سید علیرضا علاءالدین

۳۲ فصلنامه معرفت

■ نگرش :

این مقاله پژوهشی اثر حجه الاسلام و المسلمین مهدی مردانی مُدرس مرکز تخصصی علوم حدیث قم می باشد. مقاله در بیست و یک صفحه و دارای چکیده، مقدمه، پیشینه موضوع، طرح دیدگاه‌ها و ادله مخالفان و موافقان در سندیت کتاب و متن تفسیر و نتایج بحث و پی نوشت‌ها و فهرست منابع می باشد.

■ چکیده :

تفسیر منسوب به امام حسن عسکری (ع) از جمله کتاب‌هایی است که شخصیت‌ها و اندیشمندان بسیاری درباره آن قضاوت کرده و نظرات متفاوتی پیرامون آن بیان داشته‌اند. این همه کمتر اتفاق افتاده که ادله و مستندات مخالفان و موافقان تفسیر بررسی شده و صحت و اعتبار آنها مورد ارزیابی قرار گیرد. از این رو نویسنده در رویکردی نو تلاش نموده تا علاوه بر نقل دیدگاه‌های دو گروه مخالف و موافق ادله آنها را نیز مورد نقد و تحلیل قرار دهد. اما عمده‌ترین دلیل مخالفان به انتساب تفسیر به

در شماره‌های پیشین فصلنامه قرآنی کوثر، مقالات علمی، پایان‌نامه‌های دانشجویی مقاطع ارشد و دکترا و سطح ۳ و ۴ حوزه‌های علمیه و جدیدترین کتب قرآنی را به صورت ارائه چکیده یا گزارش علمی تقدیم خوانندگان و مخاطبان محترم مجله گردیده است. در این شماره یازده مقاله علمی و پایان‌نامه معرفی و چکیده آنها ارائه می‌گردد. شایان توجه است اصل این مقالات در بانک مقالات دبیرخانه فصلنامه قرآنی کوثر مستقر در مسجد القرآن موجود است و تا کنون بالغ بر پانصد مقاله قرآنی در این بانک آرشیو موضوعی شده است. به نویسندگان فاضل این یازده مقاله و پایان‌نامه همانند سایر نویسندگان محترمی که مقالات خود را برای موسسه فصلنامه قرآنی کوثر ارسال داشته‌اند نامه‌ی پذیرش، اصلاح و نشر صادر شده است.

۱- پژوهشی در نسبت تفسیر العسکری (ع)

به یازدهمین پیشوا :

■ چکیده:

در حالیکه جهان با شتاب توصیف ناپذیری به سوی صنعتی شدن و جهانی عاری از دشواری و سختی و تحولات عمیق فن آوری در حال حرکت است، همچنان موضوع بیماریها و مشکلات روانی، موضوعی در خور توجه و نه چندان خشنود کننده به حساب می آید.

از جمله راهکارهای بهداشت روان فردی و اجتماعی، از دواج است. از دواج برای افراد و جوامع، آرامش و امنیت خاطر، انس و مودت، برکات اقتصادی و آخرتی و سلامت و امنیت اجتماعی، به ارمغان می آورد و آنان را از جایگاه خود به کمالات برتر معنوی سوق می دهد.

مکتب اسلام در خصوص این موضوع به لحاظ مبنایی و محتوایی از غنای والایی برخوردار است و نقش بسزایی در کاهش و از بین بردن فشارهای روانی دارد. اسلام، راهکارها و سفارشیایی در این بین دارد که زمینه ساز تقویت روحی و روانی افراد در اجتماع است؛ آن سان که فشارهای روانی مردم را از بین می برد و بهداشت روانی آنان را در این زمینه تقویت و یاتامین می کند.

■ کلید واژگان:

بهداشت روان، از دواج، قرآن، حدیث، اجتماع.

■ مقدمه:

کسب آرامش و اطمینان و دوری از پزیشان حالی یکی از اساسی ترین نیازهای فطری بشر است و از دیر باز جزء مسائل اساسی بشر بوده است. جوامع بشری همچنان شاهد وجود هزاران بیمار روانی و گسترش پدیده هایی نظیر فقر، جنگ، اعتیاد، خودکشی، و بزهدکاری و دیگر بیماریهاست، که

چونان خوره ای ماند که روح و جان انسانها را در بر گرفته و آنها را به تدریج به هلاکت می‌رساند. از این رویکی از اهداف و برنامه های نظام های اجتماعی، تلاش برای بالا بردن رفاه، بهزیستی و بهداشت روان افراد است؛ چرا که بهداشت روانی یکی از نیاز های ضروری افراد در جامعه تلقی می‌گردد و عملکرد مطلوب جامعه مستلزم برخورداری از افرادی است که از حیث سلامت و بهداشت روانی در وضعیت مطلوبی قرار داشته باشند. اما هزاره سوم میلادی در شرایطی آغاز می‌گردد که جهان همچنان درگیر مشکلات عدیده ای در ابعاد روانی است. و اکنون در آستانه قرن ۲۱، انسان مضطرب افسرده و بحران زده عصر حاضر، بیش از هر زمانی دیگر خود را در آستانه ی سوالاتی اساسی در مقوله ارزشها و سلامت روانی می‌یابد و عامل پیدایش بسیاری از ناسازگاریها و ناپهنجاریها را تضادهای ارزشی و عدم استقرار یک نظام ارزشی سازمان یافته شده در فرد می‌داند و اینک با توجه به اهمیت این موضوع، هزینه ای که کشورها ی جهان بابت پیشگیری و درمان بیماریهای روانی و یا مبارزه با برخی ناهنجاریهای روانی پرداخت می‌کند، سهم قابل توجهی از بودجه کشورها را به خود اختصاص می‌دهد، گرچه این پژوهشها عموماً در کشورهای توسعه یافته صورت گرفته، اما با تمام تلاشهای صورت گرفته در این زمینه، وضعیت بهداشت روانی در این کشورها وخیم است. اما نکته قابل توجه در این بحث اینست که بسیاری از این کشورها، به ابعاد زیر ساختی در ظهور و گسترش اختلالات روانی و اینکه چرا علی‌رغم بهبود وضعیت گسترش اجتماعی، توفیقی در کاهش و مهار اختلالات روانی افراد به دست نیامده، توجهی نداشته‌اند؟ در این میان باتاملی کوتاه در شرایط جوامع با گسترش ارتباطات انسانی در سطوح مختلف بین المللی، این نکته احساس می‌شود که با وجود تلاشهای فراوان در زمینه بهبود شرایط

روانی افراد، عوامل بر هم زننده ی تعادل روانی روز به روز افزایش یافته و احساس نیازمندی به بهداشت روانی در افراد جوامع افزایش روز افزونی پیدا کرده است.

ادیان الهی و آیینهای کهن بشری، از دیر باز این معضل را پیش بینی کرده و ضمن تشریح علل آرامش روحی و روانی، راهکارهایی برای پاسخ به این نیاز اساسی بشر ارائه داده اند تا جوامع بشری در برابر فشارهای روانی دچار آشفتگی نگشته و افراد انسجام شخصیتی و بهداشت روانی خود را حفظ کنند. از جمله نکاتی که اسلام بدان توجه نموده است امر ازدواج است و این مهم را گوشزد می‌کند که ازدواج مهمترین عامل بهداشت روان در افراد جوامع می‌باشد و ازدواج زمینه ساز روابط بهتر و پیوند های عاطفی و حمایتی در اجتماع است.

الف) کلیات:

۱- مفهوم شناسی بهداشت روان:

تعریف بهداشت و سلامت روان، چندان ساده نیست و برخی بر این باورند که اصولاً تعریف سلامت روانی ممکن نیست و مشکل بحث بهداشت روانی هم از آنجا سرچشمه می‌گیرد که هنوز تعریف صحیح و قابل قبولی برای هنجار، بیماری و سلامتی در دست نیست.

اصطلاح بهداشت روانی از آن دسته از مفاهیمی است که در روانشناسی مورد مناقشه فراوانی بوده و هست و این جدال از آنجا سرچشمه می‌گیرد که هنوز تعریفی صحیح برای بهنجاری نداریم. از سوی دیگر تعاریفی از بهداشت روان ارائه گردیده که برخی از آنان را مورد بررسی قرار می‌دهیم. بسیاری از مردم طبقه بندیهای هنجار و ناهنجاری در بهداشت روان را به طور ذهنی و بدون دقت و غالباً به صورت ارزش گذارانه و در اشاره به

و انسجام شخصیتی را برای افراد به ارمغان می آورد. آن چهار مرحله بدین ترتیب است:

♦ مرحله اول، تامین، ایجاد و حفظ: این مرحله بیشتر به جنبه های بهداشتی و سعی در ایجاد عوامل سلامتی و پیشگیری قضیه اشاره دارد؛ چراکه پیشگیری مقدم بر درمان است.

♦ مرحله دوم، تعادل: بعد از سپری کردن مرحله اول، فرد باید به دنبال تعادل شخصیتی و روانی باشد.

♦ مرحله سوم، تقویت: مهمترین مرحله در رسیدن به هدف، مرحله سوم است. در این مرحله شخص باید عواملی را که منجر به آرامش روانی می باشد به عبارت دیگر، ماحصل مراحل قبل را در خود تقویت نماید.

♦ مرحله چهارم، تکامل: آخرین مرحله، تکامل است و آن سیر حرکت تکاملی است برای رسیدن به تکامل نفس. فرد در این بخش به ویژگیهای نهان شخصیتی خویش پی می برد و با درمان بیماریها و کاستیهای نفسانی خویش، به مرحله کمال و انسجام نائل می گردد.

رفتار خوب یا بد به کار می برند. مازلو در این باره می گوید: ((به طور کلی کوششهای صورت گرفته برای تعریف بهنجاری، یا جنبه آماری داشته و یا به فرهنگی خاص مربوط می شده و یا جنبه ی پزشکی-بیولوژیک داشته است. اما اینها فقط تعاریف رسمی هستند، نه تعاریف معمولی و روزمره. معنای غیر رسمی این واژه، صریح و روشن است. اکثر مردم هنگامیکه می پرسند، بهنجار چیست؟؛ همین معنای غیر رسمی را در ذهن دارند. این در اکثر موارد حتی در مورد افراد حرفه ای، هنگامیکه اوقات غیر رسمیشان را می گذرانند، یک سوال ارزشی به شمار می رود و منظور از این سوال عملاً این است که چه چیز را باید ارج نهیم؟ چه چیز برای ما خوب است و چه چیز بد؟ از چه چیز باید نگران باشیم و از چه چیز باید احساس گناه، و یا احساس تقوا کنیم. روانپزشکان، سالم بودن را نداشتن علائم بیماری روانی تلقی می کنند، به عبارت دیگر، سلامتی و بیماری را در دو قطب مخالف یکدیگر قرار می دهند و برای اینکه فرد سالمی بیمار شود بایستی از قطب سالم به قطب مخالف برود)).

تعاریفی دیگر در این موضوع مطرح گردیده است که باید آنان را از زوایای مختلف مورد نقد و بررسی قرار داد.

۲- مفهوم شناسی نکاح:

نکاح در لغت به معنای ضم (پیوستن) است و لغت زوج به معنای قرین و مقارن از یک جنس اطلاق شده است. ((الزواج یدل علی مقارنه شیئ لشیء من ذلک)). همچنین نکاح در اصطلاح عرب، به معانی مختلفی بیان شده است. این واژه هم بر ((عقد)) و هم بر ((وطی)) اطلاق شده است. از ظاهر بیشتر آیات قرآن استفاده می شود که نکاح به معنی عقد است.

۱-۱ دیدگاه نگارنده:

تعاریف یادشده پیرامون بهداشت روان، از جهات متعدد قابل نقد و بررسی و تکمیل است؛ چراکه این تعاریف جامع افراد نیست. تعریفی که به نظر نگارنده، جامع و کامل است بدین شرح است:

بهداشت روان، اصول، قواعد و روشهایی است که در طی چهار مرحله، فرد را از آشفتگی و پریشان حالی می رهاند و آرامش روحی، روانی

۳- اهمیت و ضرورت بهداشت روان:

عدم وجود سلامت و بهداشت روان در اکثریت جوامع بشری و فشارهای ناشی از برخی عوامل بازدارنده، یکی از عواملی است که ضرورت این موضوع را بر همگان گوشزد می‌نماید.

این مسئله مورد پذیرش تمام عقلاست که حل مسائل ملی و بین‌المللی تا حد زیادی به روشن بینی در زمینه روح و روان بشر و جلوه‌های گوناگون آن بستگی دارد؛ چراکه وجود یک جامعه سالم و جامعه‌ای عاری از زهر گونه پریشان حالی، مشکلات و مصیبت‌ها، منوط به داشتن افرادی سالم از لحاظ جسم و روان است. بدین ترتیب، این موضوع، از موضوعاتی است که پیش روی محققان است.

بهداشت و سلامت روانی یکی از نیازهای اجتماعی است و در شرائط کنونی جوامع و گسترش و تعمیق روابط روز افزون ارتباطات انسانی در سطوح بین‌المللی، این نکته احساس می‌شود که عوامل برهم‌زننده تعادل، آرامش روان و علل پدیدآورنده بحرانهای روانی، افزایش و پیچیدگی خاصی یافته و احساس نیاز فردی و اجتماعی به سلامت و آرامش روانی، افزایش روز افزونی یافته است. بدیهی است هر گونه تلاش در زمینه دستیابی به آرامش و سلامت روان، مستلزم پژوهش‌ها و تحقیقات وسیع پژوهشگران و محققان و به کار بستن نتایج پژوهش‌ها توسط دستگاه‌های اجرایی است.

رابطه بهداشت روان افراد با دیگر بخش‌ها و عوامل تاثیر گذار جامعه، رابطه مستقیم است و اینان لازم و ملزوم یکدیگرند. چون شرایط مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و... متاثر از بهداشت روان افراد جامعه است.

سازمان جهانی بهداشت (۱۹۹۰)، ضمن توجه دادن مسئولان کشورها به تامین سلامت

و بهداشت روانی افراد، همواره بر این مهم تاکید دارد که میزان شیوع اختلالات روانی در کشورهای صنعتی و کشورهای در حال توسعه، رو به افزایش است و این در حالی است که در برنامه ریزیهای توسعه اجتماعی و اقتصادی، پائین ترین اولویت به آنها داده شده است. دلیل این افزایش را تا حد زیادی می‌تواند وابسته به رشد روز افزون جمعیت، تغییرات سریع اجتماعی همچون شهرنشینی، فروپاشی خانواده‌های گسترده و مشکلات اقتصادی دانست.

تامین سلامتی اقشار جامعه یکی از مسائل اساسی هر کشور است که باید آن را از سه بعد جسمی، روانی و اجتماعی مد نظر قرار داد. با توجه به افزایش بیماران روانی در سراسر جهان، زیانهای مالی و معنوی ناشی از این بیمارپهاو همچنین کمبود تسهیلات، امکانات و نیروهای تخصصی لازم برای ارائه خدمت به آنها به نظر می‌رسد که انجام خدمت پیشگیرانه در این زمینه ضروری است و تامین بهداشت روانی افراد به عنوان یک اقدام مثبت اجتماعی، اقتصادی، پزشکی و بهداشتی برای تمام کشورها و ملتها جنبه الزامی دارد.

ب) نقش ازدواج در تامین بهداشت روانی:

۱- تامین آرامش روحی و امنیت خاطر فردی در سایه ازدواج:

فطرت و طبیعت انسان، احساس نیاز به آسایش، آرامش جسمی و روحی و انس و مودت دارد و یکی از مهمترین راهکارهای نیل به آرامش و آسایش، امر ازدواج می‌باشد و در سایه سار ازدواج، افراد به آرامش و امنیت خاطر فکری رسیده و از تشویش و اضطراب روحی و روانی دور خواهند بود.

ازدواج نه تنها موجب آرامش و امنیت خاطر فرد می‌گردد بلکه پوچ‌گرایی، بیهودگی

واحساس تنهایی را در افراد از بین برده و پناهگاه عاطفی و روانی خاصی را برای ایشان فراهم می آورد.

این نیاز که در سرشت انسان ریشه دارد، چنان قابل توجه است که آیات و روایات متعددی را به خود اختصاص داده است. خداوند متعال می فرماید:

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّيْهَا حَمَلَتْ حَمَلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلت دَعَا اللَّهَ رَبِّهَا لَنْ أَدَاتِنَا صَالِحًا لَنُكَوِّنَ مِنْ الشَّاكِرِينَ

او خدایی است که (همه) شما را از یک فرد آفرید و همسرش را نیز از جنس او قرار داد، تا در کنار او بیسایید. سپس هنگامی که با او آمیزش کرد، حملی سبک برداشت، که با وجود آن، به کارهای خود ادامه می داد و چون سنگین شد، هر دو از خداوند و پروردگار خود خواستند «اگر فرزند صالحی به ما دهی، از شاکران خواهیم بود!»

و در جای دیگر می فرماید:

وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

و از نشانه های او اینکه همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید، و در میانتان مودت و رحمت قرار داد در این نشانه هایی است برای گروهی که تفکر می کنند!

جهت روشن شدن معنای آیه لازم است واژه سکون و سکونت از نظر اهل لغت بررسی شود.

((سکن)) در لغت به معنای استقرار و ثبوت است که در مقابل حرکت قرار می گیرد و این شامل استقرار و ثبوت مادی و معنوی، ظاهری و باطنی می شود و گاه از آن به طمانینه و رفع اضطراب تعبیر می کنند و اگر با ((الی)) متعدی شود به معنی اعتماد و اطمینان است.

سکن الیه به معنی مال الیه و گاهی از آن تعبیر کلی می کنند: السکن کل ما سکنت الیه من محبوب و سکن الیه شامل سکون جسمی و روحی می شود . از این رو ((لتسکنوا)) و ((لیسکن)) مطلق است و شامل هرگونه آرامش و سکون می شود.

از تعلیل آیه ی

خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها

این نکته به دست می آید که علت خلق زن برای مرد و بالعکس، همان سکونت و آرامش است و از آیات قبل برداشت می شود که ازدواج موجب آرامش زن و مرد می شود. و همسر شایسته لازمه این آرامش و آسایش است.

۲- مصونیت از گناه ؛ تقویت و تثبیت صفای جنسی:

در اثر ازدواج غریزه جنسی که یکی از قوی ترین غرائز انسانی است در مسیر طبیعی خود قرار می گیرد و این پدیده موجب می گردد تا انسان از گناهایی که به خاطر میل جنسی انجام می دهد تا حد زیادی مصون بماند و هیچ گاه دامن خود را به روابط نامشروع جنسی، آلوده نسازد و همچنین موجب می گردد انسان در مسیر کمال و خودسازی معنوی بیشتر قدم بگذارد . البته واضح است که مسیر طبیعی و فطری غریزه جنسی جز با برقرار شدن ارتباط جنسی با جنس مخالف ارضاء نمی شود؛ لکن مسلم است که غریزه جنسی خود به خود راه صحیح ارضاء را به انسان نشان نمی دهد؛ مثل گرسنگی که انسان آن را احساس می کند و با خوردن برطرف می شود، آنرا نیز درک می کند، اما این که چه چیز بخورد، دیگر آن را طبیعت گرسنگی بیان نمی کند.

وَأَنْكَحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ
مَنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ
يُعْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

قرآن کریم، راههای انحرافی را گوشزد نموده و این گونه روشها باطل شمرده و راهکارهای صحیح را معرفی می کند:

وَالَّذِينَ هُمْ لِقُرُوبِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ

و آنها که دامان خود را (از آلوده شدن به بی عفتی) حفظ می کنند تنها آمیزش جنسی با همسران و کنیزانشان دارند، که در بهره گیری از آنان ملامت نمی شوند

(مردان و زنان بی همسر خود را همسر دهید، همچنین خادمان صالح و صالحه و درستکاران را اگر فقیر و تنگدست باشند، خداوند از فضل خود آنان را بی نیاز می سازد خداوند گشایش دهنده و آگاه است! .

این آیه و آیات مشابه ، رابطه با جنس مخالف را محدود به چهارچوب قانون و شرع می نماید.

در این آیه نه تنها به والدین بلکه به همه کسانی که می توانند مقدمات ازدواج زنان و مردان را فراهم نمایند به تعاون امر می نماید و برای اطمینان خاطر آنها در زمینه رفع مشکلات مادی می فرماید که اگر تنگدست و فقیر باشید خداوند متعال از فضل خود روزیشان می دهد. دلیل آن هم روشن است؛ زیرا انسانی که ازدواج ننموده کمتر احساس مسئولیت کرده و تمامی استعداد خود را برای کسب درآمد مشروع بسیج نمی کند ولی پس از ازدواج به یک شخصیت اجتماعی تغییر یافته و در مقابل همسر و خانواده احساس مسئولیت می کند و از تمام هوش و استعداد خود بهره می گیرد و با صرفه جویی و ابتکار و با کمک همسر و دیگران بر مشکلات فائق می آید.

ناگفته پیداست که هنگامیکه فرد در طوفان جنسی خود غوطه ور است و راهی برای ارضای این غریزه ندارد، پیوسته در اضطراب و تشویش روحی و روانی به سر می برد ولی با ازدواج ، این نیازها برطرف گشته و آرامش روحی و جسمی را برای فرد به ارمغان می آورد.

۳-دریچه ورود به برکات و توسعه اقتصادی:

امام صادق(ع) می فرماید: ((من ترک التزویج مخافه الفقر فقد اساء الظن بالله عزوجل؛ کسیکه برای ترس از فقر ترک ازدواج کند به خداوند بد گمان شده است)).

یکی از مهمترین بیماریهای روانی که امروزه دامنگیر جوامع گشته، بیماریهای ناشی از فقر و نبود امکانات مالی است. اصولاً بسیاری از مردان و زنان برای فرار از زیر بار مسئولیت ازدواج، فقر و نبود امکانات مالی و در پی آن مشکلات جسمی و روحی را عنوان می کنند ولی قرآن کریم صریحاً متذکر می شود که دریچه روزی و برکات در ازدواج قرار داده شده است:

علاوه بر این دلائل مادی، امدادهای غیبی و نیروی معنوی الهی به کمک افرادی می آید که برای حفظ کرامت و پاکی خود اقدام به

ازدواج می کنند.

می آورند و خلاف کاری

و جرم درآنان کاهش

می یابد و در مقابل،

افراد ی که مبادرت به

ازدواج نورزیده اند، به

اعمال خلاف و بزه کاری اجتماعی، بیشتر

روی می آورند و زمینه کارهای ناهنجار در

آنان بیشتر است.

پیامبر اکرم (ص) در این باره می فرماید:

((واكثروا اهل النار العُزَاب؛ بیشتر اهل جهنم،

مجردین هستند)).

این حدیث شریف به روشنی دلالت

می کند بر اینکه گناه و ناهنجاری در میان

افزادی که ازدواج نموده اند، بیشتر است و به

همین دلیل گرفتار آتش شده اند و هنگامیکه

گناه و ناهنجاری توسط این دسته از افراد بیشتر

شود، امنیت اجتماعی و سلامت روانی اجتماع

به مخاطره می افتد. در مقابل افرادی که ازدواج

نموده اند از آرامش روانی و جسمانی برخوردارند

و جامعه کمتر از سوی این افراد دچار ناهنجاری

می گردد.

■ نتیجه :

یکی از نیازهای ضروری افراد در نهاد خانه

و خانواده و جامعه بهداشت روانی است که

موجب گسترش ارتباطات انسانی گردد. سطوح

مختلف گردیده و امنیت اجتماعی، فردی و

فرهنگی را به همراه خواهد داشت. اهمیت

و ضرورت بهداشت روان به ویژه در جوامع

صنعتی و در حال پیشرفت وقتی بیشتر مورد

۴- رشد و شکوفایی عوامل معنوی:

ازدواج در فرهنگ اسلامی، پیوندی مقدس

است که موجب حفظ دین، افزایش ثواب عبادت

و به وجود آورنده مودت، رحمت و محبت است.

ازدواج همچنین عاملی مؤثر در حفظ پاکدامنی و

طهارت دلهاست و آدمی را از حیض حیوانیت

به کمالات برتر معنوی سوق می دهد. چونانکه

رسول گرامی اسلام (ص) فرمودند: ((من أحب

ان یلقى الله طاهرا مطهرا فلیتعف بزوجه؛ هر

کس می خواهد خدارا در حال پاکیزگی و طهارت

ملاقات کند به وسیله ازدواج عفت پیشه سازد)).

ازدواج با مهار یکی از سرکش ترین نیروها

یعنی غریزه جنسی از یک سو و از سوی دیگر

با رحمت و مودت الهی که بر زوجین جاری

می شود، کمال نفس و نورانیت دل را برای

زوجین به ارمغان می آورد.

۵- تامین سلامت روانی و امنیت

اجتماع:

یکی از مهم ترین راهکارهای سلامت روان

در اجتماع، ازدواج می باشد. ازدواج و تاسیس

کانون گرم خانواده، زمینه جرم و بزهکاری را در

جامعه کاهش می دهد. آماریکه توسط محققان

علوم اجتماعی ارائه می گردد، مؤید این مطلب

است. در یک تحقیق میدانی که بر ۵۰۰ تن

از جوانان انگلستان انجام گرفت، این نتیجه به

دست آمد که جوانان پس از ازدواج و تشکیل

خانواده، کمتر به انجام اعمال مجرمانه روی

منابع:

- توجه ما قرار می گیرد که نتایج پژوهشها و تحقیقات پژوهشگران زمینه های دست یابی به آرامش و سلامت روان را مطرح ساخته و فعالیت های پیشگیرانه را بهترین راهکار تأمین بهداشت و سلامت روان می دانند. قرآن کریم با تبیین صحیح و اصولی این موضوع ازدواج را از مهمترین عوامل تأمین کننده بهداشت روان در افراد جوامع دانسته و آن را زمینه ساز آرامش و امنیت خاطر فرد مطرح، که با آن پوچ گرائی، بیهودگی و احساس تنهائی در افراد از بین رفته و افراد پناهگاه عاطفی و روانی خاصی پیدا می نمایند. قرآن کریم آثار پیشگیرانه ازدواج را سلامت روانی، امنیت خاطر فردی، مصونیت از گناه، ساماندهی ارتباطات و غرائز جنسی به صورت مشروع دانسته و علاوه بر این امور ازدواج را موجب برکات و توسعه اقتصادی و رشد و شکوفائی عوامل معنوی در نهاد خانه و خانواده دانسته است که موجب حفظ و تعالی شخصیت خانوادگی و اجتماعی آحاد جامعه می گردد و احیاء روح مسئولیت پذیری و تلاشگری برای حفظ و حراست از خانواده و تأمین معیشت زندگی مشترک از جمله نتایج این راهکار موثر و پیشگیرانه قرآنی است.
- ۱- Mental Health-۱
  - ۲- میلانی فر، بهروز، بهداشت روانی، چاپ پنجم، نشر قومس، میلانی فر، ۱۳۷۹، ص ۲۵.
  - ۳- Normalit
  - ۴- Maslow
  - ۵- احمد ابن فارس، مقایس اللغه، مصر مکتبه المصطفی الیایی المجلسی، ج ۲، ۱۳۸۹، ق، ذیل لغت الزواج.
  - ۶- نور، آیه ۳۲؛ نساء، آیه ۶؛ احزاب، آیه ۴۹.
  - ۷- World Health Organization
  - ۸- اعراف، آیه ۲۱.
  - ۹- روم، آیه ۲۱.
  - ۱۰- مصطفوی، تحقیق فی کلمات القرآن، تهران، انتشارات نگاه ترجمه و نشر، ۱۳۶۰، ج ۵، ص ۱۸۹.
  - ۱۱- احمد ابن فارس، مقایس اللغه، پیشین، ج ۳، ص ۸۹.
  - ۱۲- فخرالدین رازی، تفسیر الکبیر، بیروت، دارالاحیاء التراث العربی، بی تا، ج ۲۵، ص ۱۱۰.
  - ۱۳- محمد بن حسن حر العاملی، وسائل الشیعه، قم، انتشارات آل البیت، ج اول، ۱۴۰۹، ق، کتاب النکاح، باب ۱۴، ص ۷.
  - رک: حسن اعراف، آیات ۸۰-۸۱
  - ۱۴- مومنون، آیات ۵-۶
  - ۱۵- نک: ناصر مکارم شیرازی و همکاران، تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۲، ج ۱۷، ص ۲۸۹.
  - ۱۶- حسین نوری طبرسی، مستدرک الوسائل، قم، مؤسسه آل البیت، ۱۳۰۸، ق، ج ۱۴، ص ۱۵۰.
  - نور، آیه ۳۲
  - ۱۷- نک: ناصر مکارم شیرازی و همکاران، تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۲، ج ۱۷، ص ۲۸۹.
  - ۱۸- حسین نوری طبرسی، مستدرک الوسائل، قم، مؤسسه آل البیت، ۱۳۰۸، ق، ج ۱۴، ص ۱۵۰.
  - نور، آیه ۳۲
  - ۱۹- رک: محمد سبزواری، الجدید فی تفسیر القرآن المجید، بیروت، دار التعارف، ۱۴۰۲، ج ۵، ص ۱۱۱؛ محمد بن عمر فخر الدین رازی، التفسیر الکبیر، مفتاح الثیب، مصر، مطبعه الیهیه المصریه، بی تا، ج ۲۳، ص ۲۱۴؛ محمود بن عمر زمخشری، الکشاف عن الحقائق غوامض التنزیل، قم، ادب الخوزه، بی تا، ج ۳، ص ۳۲۵؛ ابوالفضل رشید الدین میبدی، کشف الاسرار و عدله الابراز، تهران، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۶۱، ش، ج ۲، ص ۱۱۸.
  - ۲۰- علی بن جمعه حویزی عروسی، تفسیر نور الثقلین، مطبعه علمیه، قم، ۱۳۸۱، ق، ج ۳، ص ۵۹۷. به نقل از من لا یحضر الفقیه شیخ صدوق، ج ۲۱، نک: ناصر مکارم شیرازی و همکاران، تفسیر نمونه، پیشین، ج ۱۴، ص ۴۶۴-۴۶۵.
  - ۲۱- محمد بن حسن حر العاملی، وسائل الشیعه، قم، انتشارات آل البیت، ۱۳۱۲، ق، ج ۲۰، ص ۱۱۷.
  - ۲۲- محمد بن حسن حر العاملی، وسائل الشیعه، پیشین، ج ۲۰، ص ۱۸، ج ۱.
  - ۲۳- حسین نوری طبرسی، مستدرک الوسائل، پیشین، ج ۱۴، ص ۱۵۰، باب ۱، ج ۲۵.
  - ۲۴- حسین محبوبی منش، تغییرات اجتماعی ازدواج، مجله کتاب زنان، شماره ۲۶، ۱۳۸۳، ص ۱۸۳.
  - ۲۵- محمد بن حسن حر العاملی، وسائل الشیعه، پیشین، ج ۲۰، ص ۲۰، باب ۲، ج ۷.
  - ۲۶- برای مطالعه بیشتر رک: سیداسحاق حسینی کوهساری، پژوهشی قرآنی در خصوص جایگاه خانوادهدار اسلام، فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشهای دینی، سال اول، شماره دوم، ص ۱۳۹-۱۶۰؛ هادی اسلامی پناه، ازدواج پژوهی در آیات الهی، فصلنامه کتاب زنان، سال هفتم، شماره ۲۷، ص ۱۱-۴۷.